नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ७१) काठमाडौं, जेठ ३ गते, २०७८ साल (संख्या ५

भाग ३

नेपाल सरकार

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको सूचना

जग्गाको हदबन्दी छुट दिने सम्बन्धी आदेश, २०७८

प्रस्तावना : उद्योग, कृषि, जलविद्युत, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा घर जग्गाको व्यवसाय गर्ने प्रयोजनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई आवश्यक पर्ने जग्गा हदबन्दी छुट दिने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा १२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायको आदेश जारी गरेको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस आदेशको नाम "जग्गाको हदबन्दी छुट दिने सम्बन्धी आदेश, २०७८" रहेको छ ।

(२) यो आदेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस आदेशमा,-

(क) "ऐन" भन्नाले भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ सम्झनु पर्छ।

(ख) "सम्बन्धित मन्त्रालय" भन्नाले उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाको दर्ता, प्रशासन, सञ्चालन वा नियमन गर्ने निकायको तालुक मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

३. **हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृतिका लागि निवेदन दिनु पर्नेः** (१) ऐनले तोकेको हदभन्दा बढी जग्गा आवश्यक पर्ने भई त्यस्तो जग्गा खरिद गर्न चाहने उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना, शिक्षण वा स्वास्थ्य संस्था, कृषि व्यवसाय सम्बन्धी फार्म, संघ संस्था र अन्य सार्वजनिक संस्थाले देहायका विवरण तथा कागजात संलग्न गरी स्वीकृतिका लागि विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछः-

(क) खरिद गर्न चाहेको जग्गा रहेको स्थान, अधिकतम क्षेत्रफल, जग्गाको प्रकार (मोही, रैकर, गुठी वा अन्य) र उपलब्ध भएसम्मको अन्य विवरण,

(ख) उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थासँग सम्बन्धित मन्त्रालयको सिफारिस,

(ग) उद्योग, प्रतिष्ठान वा कम्पनीको दर्ता प्रमाणपत्र र उद्योग, प्रतिष्ठान वा कम्पनीको स्तर खुलाउनु पर्ने भए सोको विवरण,

(घ) संस्थाको सञ्चालक समितिको जग्गा खरिद गर्ने निर्णयको प्रतिलिपि र अख्तियारी पत्र,

(ङ) खरिद गर्न चाहेको जग्गा रहेको स्थानीय तहको सिफारिस,

(च) विधान वा प्रबन्धपत्र र नियमावलीको प्रतिलिपि,

(छ) स्थायी लेखा नम्बरको दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र कर चुक्ता गरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ज) आयोजना स्वीकृत हुनु पर्ने उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको हकमा त्यस्तो आयोजना स्वीकृति पत्रको प्रतिलिपि,

(झ) लगानी बोर्डबाट स्वीकृत परियोजनाको हकमा लगानी वोर्डको सिफारिस,

(ञ) संस्थापक तथा सञ्चालकहरु नेपाली नागरिक भए नागरिकताको प्रमाणपत्रको

प्रतिलिपि र विदेशी नागरिक भए राहदानीको प्रतिलिपि,

(ट) संस्थापक तथा सञ्चालकको नाम, स्थायी ठेगाना, बसोबास गरेको स्थान खुल्ने कागजातको प्रतिलिपि वा सञ्चालक हेरफेर भएमा सो सम्बन्धी कागजातको प्रतिलिपि,

(ठ) सञ्चालनमा रहेका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको हकमा त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाबाट भइरहेका कार्यहरुको विवरण,

(ड) विदेशी लगानी गर्ने उद्योग, प्रतिष्ठान र आयोजना भए विदेशी लगानी स्वीकृति पत्र,

(ढ) उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको नाममा रहेको सम्पूर्ण घर जग्गाको जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा र सो जग्गाको मालपोत तिरेको रसिदको प्रतिलिपि,

(ण) सञ्चालनमा रहेका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको हकमा पछिल्लो वर्षको लेखा परीक्षण प्रतिवेदन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको दर्ताको प्रकृतिका आधारमा सोही उपदफामा उल्लिखित कुनै विवरण वा कागजातहरु त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा

संस्थासँग सम्बन्धित नहुने भए त्यस्तो विवरण वा कागजात पेश गर्नु पर्ने छैन।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ख) र (झ) को प्रयोजनको लागि सिफारिस गर्दा सम्बन्धित मन्त्रालय वा लगानी बोर्डले त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा आवश्यक रहेको सम्बन्धमा आधार, कारण र औचित्य समेत खुलाउनु पर्नेछ।

४. **हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति दिनेः** (१) दफा ३ बमोजिम निवेदन पेश हुन आएमा विभागले खरिद गर्न खोजिएको जग्गाको स्थलगत निरीक्षण गरी जग्गाको भौतिक अवस्था र जग्गाको सम्बन्धमा कार्यालयमा रहेका श्रेस्ताको विवरण खुलाई पठाउन निवेदन सहितका विवरण तथा कागजात सम्बन्धित कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन सहितका विवरण तथा कागजात कार्यालयमा प्राप्त भएपछि कार्यालयले त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले खरिद गर्न माग गरेको जग्गाको भौतिक अवस्था, जग्गाको किसिम (मोही, रैकर, गुठी वा अन्य), स्वामित्वको अवस्था र नापी नक्साको आधारमा जग्गाको अवस्थिति समेत यकिन गरी प्राप्त निवेदन सहितका विवरण तथा कागजात विभागमा पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कार्यालयबाट प्राप्त विवरण तथा कागजात समेतका आधारमा जग्गा खरिदका लागि स्वीकृति दिन उपयुक्त भए वा नभएको सम्बन्धमा विभागले आफ्नो यकीन राय सहित सम्बन्धित विवरण तथा कागजात मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम राय पेश गर्नु अगावै जग्गा खरिदका लागि स्वीकृति दिन उपयुक्त भए वा नभएको सम्बन्धमा विभागले आवश्यकता अनुसार थप जाँचबुझ गर्न वा स्थलगत निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम विभागको राय र निवेदन सहितका विवरण तथा कागजात प्राप्त भएपछि जाँचबुझ गर्दा जग्गा खरिदका लागि स्वीकृति दिन मनासिब देखिएमा मन्त्रालयले अनुसूची-१ मा उल्लिखित उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई सोही अनुसूचीमा उल्लिखित हदसम्मको जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले अनुसूची-२ मा उल्लिखित शर्तहरुको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(७) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि जग्गा हदबन्दी छुट दिने सम्बन्धमा देहायका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्थाको हकमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णय बमोजिम हुनेछः-

(क) अनुसूची-१ मा उल्लेख नभएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्था,

(ख) अनुसूची-१ मा उल्लिखित हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न माग गर्ने उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी वा संस्था,

(ग) ऐनको दफा २ को खण्ड (झ५) को उपखण्ड (५) बमोजिम तोकिएको संस्था।

(८) निरन्तर सञ्चालनमा रहेका कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाको स्तर विस्तारका कारण हदबन्दी छुट दिएको जग्गा नपुग भई थप जग्गा आवश्यक परेमा उद्योग दर्ता गर्ने निकायको र लगानी बोर्डले स्वीकृत गरेको परियोजनाको हकमा सो बोर्डको सिफारिसमा त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई अनुसूचीमा उल्लिखित हदसम्मको जग्गा मन्त्रालयले खरिद गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ।

५. **जग्गा खरिद गर्नु पर्ने:** (१) दफा ४ बमोजिम जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले त्यस्तो स्वीकृति प्राप्त गर्दाका बखत उल्लिखित शर्तको अधीनमा रही स्वीकृति प्राप्त गरेको दुई वर्षभित्र जग्गा खरिद गरिसक्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले काबु बाहिर वा विशेष परिस्थिति परी स्वीकृति माग गरेको सम्पूर्ण जग्गा खरिद गर्न नसकेमा सोको कारण खुलाई जग्गा खरिद गर्ने अवधि समाप्त हुनुभन्दा तीन महिना अगावै देहायका कागजात संलग्न गरी विभागमा म्याद थपका लागि निवेदन दिनु पर्नेछः-

(क) दर्ता प्रमाणपत्र र नवीकरण सहितको प्रतिलिपि,

(ख) स्थायी लेखा नम्बरको दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र कर चुक्ता गरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएको पत्रको प्रतिलिपि,

(घ) खरिद गरिएको जग्गाको जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा र नापी नक्साको प्रतिलिपि,

(ङ) जग्गा खरिद गर्न नसकेको वास्तविक कारण र सोको पुष्टि गर्ने आधार,

(च) सम्बन्धित मन्त्रालयको सिफारिस,

(छ) लगानी बोर्डले स्वीकृत गरेको परियोजनाको हकमा लगानी बोर्डको सिफारिस।

(३) उपदफा (२) बमोजिम जग्गा खरिद गर्न म्याद थपका लागि निवेदन प्राप्त भएमा विभागले त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले खरिद गरिसकेको जग्गाको विवरण, जग्गा प्रयोगको अवस्था र खरिद गर्न चाहेको तर खरिद गर्न नसकेको जग्गाको विवरण पठाउन निवेदन सहितका कागजात संलग्न गरी कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम लेखी आएमा कार्यालयले स्थलगत निरीक्षण गर्दा सो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले आफ्नो उद्देश्य अनुरुप कार्य गरेको, कार्य प्रगति सन्तोषजनक रहेको तथा तोकिएको शर्त पालना गरेको पाइएमा सोही व्यहोराको प्रतिवेदन सहित प्राप्त निवेदन र सम्बन्धित विवरण तथा कागजात विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(५) कार्यालयबाट प्राप्त प्रतिवेदन र संलग्न विवरण तथा कागजात समेतका आधारमा विभागले रायसाथ सो निवेदन सहितका कागजात मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम विभागले राय पेश गर्नु अगावै त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाको आवश्यकता अनुसार जाँचबुझ गर्न वा गराउन सक्नेछ ।

(७) उपदफा (५) बमोजिम राय सहित प्राप्त भएको निवेदन र संलग्न विवरण तथा कागजात जाँचबुझ गर्दा मनासिब देखिएमा मन्त्रालयले पहिले स्वीकृति दिएको हदसम्मको जग्गा खरिद गर्न बढीमा एक वर्षको म्याद थप गर्न सक्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम थप गरिएको अवधिभित्र पनि कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले जग्गा खरिद नगरेमा सो अवधि पछि जग्गा खरिद गर्न म्याद थप हुने छैन।

६. **लगानी बोर्डबाट स्वीकृत भएका परियोजना सम्बन्धमा विशेष व्यवस्थाः** (१) दफा ४ को उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि लगानी बोर्डबाट स्वीकृत भएका परियोजनाको हकमा खरिद गर्ने जग्गाको अधिकतम हद र खरिद गर्ने अवधि दुई वर्षमा नबढ्ने गरी लगानी सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खरिद गर्ने जग्गाको अधिकतम हद वा खरिद गर्ने अवधि सम्झौतामा उल्लेख नभएमा यसै आदेश बमोजिम हुनेछ।

(३) यस आदेशमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि काबु बाहिर वा विशेष परिस्थिति परी उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र जग्गा खरिद हुन नसकेको कारण सहित म्याद थपका लागि लगानी बोर्डबाट सिफारिस भई आएमा मन्त्रालयले सम्झौतामा उल्लिखित हदसम्मको जग्गा खरिद गर्न बढीमा एक वर्षको म्याद थप गर्न सक्नेछ।

७. **प्राकृतिक विपद्को कारण प्रयोग गर्न नसकिने भएमा अन्य जग्गा खरिद गर्न सक्ने:** (१) कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले यस आदेश बमोजिम हदबन्दी छुटमा लिएको जग्गा प्राकृतिक विपद्को कारण पूर्ण वा आंशिक रुपमा क्षति भई उद्देश्य अनुरुप प्रयोग गर्न सक्ने अवस्था नभएमा सो जग्गाको सट्टा अन्य कुनै स्थानको जग्गा आवश्यक भएको कारण खोली सम्बन्धित निकायको सिफारिस समेत संलग्न गरी मन्त्रालयमा निवेदन दिन सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त हुन आएमा त्यस्तो उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई प्राकृतिक प्रकोपको कारणबाट प्रयोग हुन नसक्ने जग्गा नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न लगाई सो क्षेत्रफल बराबरको जग्गा अवधि तोकी खरिद गर्न नेपाल सरकारले स्वीकृति दिन सक्नेछ।

८. **विवरण पेश गर्नु पर्ने:** (१) यस आदेश बमोजिम कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले जग्गा खरिद गरेमा सोको जानकारी खरिद गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ।

(२) हदबन्दी छुटको स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले जग्गाको उपयोगका सम्बन्धमा तीन तीन वर्षमा कार्यालयमा विवरण पेश गर्नु पर्नेछ।

९. **अनुगमन तथा निरीक्षण:** यस आदेश बमोजिम हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले आफ्नो उद्देश्य अनुरुप कार्य सम्पादन गरे वा नगरेको वा जग्गाको उपयोग गरे नगरेको सम्बन्धमा ऐनको

दफा १२ङ. बमोजिमको अनुगमन तथा निरीक्षण समितिले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नेछ ।

१०. **अभिलेखः** सम्बन्धित मन्त्रालय, मन्त्रालय, विभाग र कार्यालयले हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाको नाममा रहेको जग्गाको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

११. **जग्गा धितो बन्धक राख्न नपाउनेः** यस आदेश बमोजिम हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले त्यस्तो हदभन्दा बढीको जग्गा धितो बन्धक राखी ऋण लिन पाउने छैन ।

१२. **उजूरी दिन सक्नेः** (१) यस आदेश बमोजिम हदबन्दी छुटको स्वीकृति लिएको कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले उद्देश्य विपरीत त्यस्तो जग्गाको उपयोग गरेको सम्बन्धमा जुनसुकै व्यक्तिले कार्यालय, विभाग वा मन्त्रालय र सम्बन्धित मन्त्रालयमा उजूरी दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको उजुरी उपर छानबिन गर्दा उद्देश्य विपरीत जग्गाको उपयोग गरेको पाइएमा त्यस्तो जग्गा प्रचलित कानून बमोजिम जफत गरिनेछ ।

१३. **विविधः** (१) अनुसूची-१ को सि.नं. ३, ४, ५, ६ र ७ मा उल्लिखित बाहेकका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थालाई काठमाडौं उपत्यका भित्र हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति दिइने छैन ।

(२) धार्मिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरुमा नकारात्मक असर पर्ने गरी हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति दिइने छैन ।

(३) भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ तथा भूमि सम्बन्धी नियमहरू, २०२१ मा लेखिएको व्यवस्था सोही बमोजिम हुनेछ ।

(४) हदबन्दीभन्दा बढी खरिद गरिने जग्गाको उपभोगका लागि तोकिएको अवधि समाप्त भएपछि त्यस्तो जग्गा स्वतः नेपाल सरकारको स्वामित्वमा आउनेछ ।

(५) यो आदेश जारी भए पश्चात स्वीकृति नलिई कुनै उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले हदबन्दीभन्दा बढी जग्गा खरिद गरेको पाइएमा त्यस्तो जग्गा प्रचलित कानून बमोजिम जफत गरिनेछ र त्यस्तो जग्गाको स्वामित्व परिवर्तनको लागि लिखत पारित तथा दाखिल खारेजमा संलग्न कर्मचारीलाई त्यस्तो कर्मचारीको सेवा शर्त सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय सजाय हुनेछ।

१४. **खारेजी र बचाउः** (१) जग्गाको हदबन्दी छुट दिने सम्बन्धी आदेश, २०७४ खारेज गरिएको छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको आदेश बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै आदेश बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

अनुसूची -१
(दफा ४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)
हदभन्दा बढी जग्गा राख्न स्वीकृति दिने र खरिद गर्ने क्षेत्रफलको हद

सि.नं.	उद्योग वा प्रतिष्ठानको प्रकार	जग्गा खरिद गर्न पाउने क्षेत्रफलको हद						
		काठमाडौं उपत्यका बाहेक सम्पूर्ण पहाडी क्षेत्र (रोपनी)			भित्री मधेश र तराई क्षेत्र (बिगाहा)		काठमाडौं उपत्यका (रोपनी)	
		साना	मझौला	ठूला	साना	मझौला	ठूला	
१	उत्पादनमूलक उद्योगः (क) सिमेन्ट (कारखाना प्रयोजनका लागि)	-	३००	५००	-	२५	५०	-
	(ख) चिनी कारखाना	-	-	-	-	३०	५०	-
	(ग) रासायनिक मल कारखाना	-	-	२००	-	-	२०	-
	(घ) सबै प्रकारका खानी उद्योग	उद्योग वा प्रतिष्ठानको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको क्षेत्रफल						
२	उर्जामूलक उद्योगः (क) जलविद्युत	उद्योग, प्रतिष्ठान वा आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको क्षेत्रफल						
	(ख) सौर्य उर्जा	उद्योग, प्रतिष्ठान वा आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको क्षेत्रफल						
	(ग) प्राकृतिक ग्याँस, पेट्रोल उत्खनन्	उद्योग वा प्रतिष्ठानको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको क्षेत्रफल						
३	कृषि तथा वनजन्य उद्योगः (क) फलफूल खेती	५००	१०००	१५००	५०	१००	१५०	-
	(ख) मत्स्यपालन	-	१००	१५०	-	३०	५०	-
	(ग) अलैंची वा कफी खेती	५००	१०००	१५००	-	-	-	-

	(घ) चिया खेती	२००	५००	१०००	२०	५०	१५०	-
	(ङ) जडिबुटी खेती तथा प्रशोधन	१००	५००	१०००	-	२०	५०	-
	(च) पुष्प तथा तरकारी नर्सरी	१००	१५०	२००	१५	२०	२५	१००
	(छ) लोक्ता खेती	२००	५००	१०००	-	-	-	-
	(ज) रबर खेती	-	-	-	-	५०	१००	-
	(झ) पन्छी पालन	८०	१००	२००	२०	३०	५०	-
	(ञ) पशुपालन, चरण तथा घाँस उत्पादन	१००	५००	१०००	२०	३०	५०	१००
	(ट) उखु खेती	-	-	-	-	१५०	३००	-
	(ठ) सहकारी खेती	५००	१०००	२०००	५०	१००	२००	-
४	पर्यटन उद्योग (क) होटल (चारतारे वा सोभन्दा माथिको)	-	-	२००	-	-	१५	१५०
	(ख) जङ्गल रिसोर्ट	-	२००	३००	-	१५	२५	-
	(ग) गल्फ कोर्ष वा हात्ती वा घोडा पोलो वा अश्व आरोहण	-	-	२००	-	-	२५	१००
	(घ) फोहरमैला व्यवस्थापन	-	१५०	३००	-	१५	३०	-
	(ङ) सूचना प्रविधि (IT) पार्क	-	१००	२००	-	-	२०	-
	(छ) सामुदायिक पार्क	-	१००	२००	-	१५	२०	७५
५	सेवा उद्योगः (क) चलचित्र सिटी	-	३००	५००	-	३०	५०	-
	(ख) अस्पताल (१०० शैयाभन्दा बढीको)	-	१००	२००	-	१५	२०	१००

	(ग) शिक्षण अस्पताल	-	-	३००	-	-	३०	१५०
	(घ) विद्यालय वा महाविद्यालय	-	-	३००	-	-	३०	१५०
६.	निर्माण उद्योग: आवासीय क्षेत्रमा घर जग्गा व्यवसाय गर्ने अनुमति लिएका कम्पनी	१००			२०			५०
७	अन्य: ऐनको दफा २ को खण्ड (झ५) को उपखण्ड (५) बमोजिम तोकिएको संस्था	बढीमा १५० रोपनी वा ७६,३११ वर्ग मिटर (यो आदेश प्रारम्भ हुँदाका बखत विधिवत दर्ता भई उद्देश्य अनुरुप कार्य गर्दै आएका संस्थाको हकमा मात्र।)						

अनुसूची-२

(दफा ४ को उपदफा (६) सँग सम्बन्धित)

जग्गाको हदबन्दी छुटको स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, आयोजना, कम्पनी वा संस्थाले पालना गर्नु पर्ने शर्त

१. उद्योग, प्रतिष्ठान,कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले मोही नलागेको जग्गा मात्र खरिद गर्नु पर्नेछ ।

२. उद्योग, प्रतिष्ठान,कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले उद्देश्य बमोजिम काम गरेको अवधिसम्म मात्र हदभन्दा बढी जग्गा राख्न वा प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

३. हदभन्दा बढी जग्गा राख्न स्वीकृति पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले स्वीकृति प्राप्त गर्दा तोकेको अवधिभित्र जग्गा खरिद गर्ने वा राख्ने कार्य सम्पन्न गरी सक्नुपर्नेछ ।

४. हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएको उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले उद्देश्य परिवर्तन गर्न, ठेगाना परिवर्तन गर्न वा समान प्रकृतिका समान उद्देश्य भएका अन्य उद्योग, प्रतिष्ठान, आयोजना, कम्पनी वा संस्थालाई गाभ्न परेमा सम्बन्धित मन्त्रालय र भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

५. हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएको उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले उद्योग दर्ता गर्ने निकाय, सम्बन्धित मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय तथा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले तोकेका शर्तहरुको पालना गर्नु पर्नेछ ।

६. हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएको उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले जुन शर्तमा हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गरेको हो सोही प्रयोजन र काममा मात्र प्रयोग गरेको हुनु पर्नेछ ।

७. हदभन्दा बढी जग्गा खरिद गर्न स्वीकृति पाएको उद्योग, प्रतिष्ठान, कम्पनी, आयोजना वा संस्थाले यो आदेशको दफा ८ बमोजिमको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

८. हदबन्दी छुट पाएका उद्योग, प्रतिष्ठान, आयोजना, कम्पनी वा संस्थाले प्रत्येक वर्ष वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

आज्ञाले,
टेकनारायण पाण्डे
नेपाल सरकारको सचिव ।